

Het Nederlandse beleid en de aanpak van kleine criminaliteit.

De „Commissie kleine criminaliteit”.

De „Commissie kleine criminaliteit”, beter bekend onder de naam „Commissie Roethof”, werd in 1983 door de Minister van Justitie geïnstalleerd. Deze commissie kreeg als opdracht om de aanpak van kleine criminaliteit te bestuderen en aan te geven waar deze aanpak te kort schoot.

De Commissie kwam tot de conclusie dat de sterke stijging van de (kleine) criminaliteit nauw samenhang met naoorlogse ontwikkelingen zoals industrialisering, verstedelijking, vergrote bewegingsvrijheid, toenemende anonimiteit, grootschaligheid, verlies aan betekenis van traditionele gezagsverhoudingen.

De visie die centraal staat in het rapport Roethof is dat een duidelijke normstelling, vooral naar jongeren toe, ontbreekt. Dit sluit vooral aan bij de criminologische theorieën over sociale controle en de gelegenheidstheorie.

De „Roethofbenadering” werd met een vrij grote politieke eensgezindheid overgenomen. Iedere politieke stroming bleek belangrijke aspecten van de eigen opvatting in dit plan terug te vinden.

Het beleidsplan „Samenleving en Criminaliteit”.

De benadering van de Commissie Roethof werd overgenomen door de opeenvolgende kabinetten Lubbers. In de beleidsvisie is kleine criminaliteit in essentie een uitvloeisel van achterliggende maatschappelijke problemen, waarvoor (in eerste instantie) een strafrechterlijke aanpak niet aangewezen is. Voor het omzetten van de aanbevelingen van de Commissie Roethof werden vier accenten gelegd:

1 het ontwikkelen van een bebouwde omgeving die qua planologische en bouwtechnische kenmerken minimale mogelijkheid biedt tot het plegen van dekreten.

2 het versterken van de binding van de opgroeiende generatie met de maatschappij.

3 het intensiveren van het functioneel toezicht door functionarissen met een bredere dienstverlenende taak.

4 de bevestiging van essentiële normen.

Het beleidsplan legt de nadruk op de verantwoordelijkheid van alle geledingen in de samenleving bij criminaliteitsbestrijding. Voor de uitvoering van dit beleid heeft het Rijk vooral een stimulerende en voorwaardescheppende en ondersteunende rol. De eigenlijke uitvoering moet op lokaal niveau gebeuren.

Het begrip „bestuurlijke preventie”.

Het beleidsplan ging ervan uit dat de overheid een specifiek beleid ter bestrijding van kleine criminaliteit moest ontwikkelen. Het concept „bestuurlijke preventie” was geboren. Een beleid gericht op bestuurlijke preventie van kleine criminaliteit kan omschreven worden als het creëren van een goed op elkaar (consistentie?) en op de lokale situatie (differentiatie?) afgestemd maatregelenpakket van gemeente, politie, justitie en samenleving (maatschappelijke organisaties).

De rol van de centrale overheid bij de ontwikkeling en implementatie van bestuurlijke preventie wordt formeel beperkt door de autonomie van de lagere overheden en de onafhankelijkheid van maatschappelijke organisaties.

De politionele criminaliteitspreventie.

Ten aanzien van het specifiek politiewerk houdt het beleidsplan zich nogal op de vlakte. In het preventiebeleid kregen allerlei niet-politionele organisaties taken en verantwoordelijkheden. Uiteraard heeft de politie een actieve rol in de preventieve criminaliteitsbeheersing.

Dit bevat vier componenten:

- 1 het maken van een goede analyse van het criminaliteitsprobleem.
- 2 op basis van deze analyse een signaalfunctie vervullen naar het bestuur toe.
- 3 het inrichten van eigen preventieve werkzaamheden.
- 4 voorlichting van de bevolking.

Situering van de verschillende preventieactoren op gemeentelijk niveau.

Net zoals in België is in Nederland de burgemeester belast met de handhaving van de openbare orde en de Officier van Justitie met de vervolging van strafbare feiten. Beiden hebben zeggenschap over de politie. Om bestuurlijke preventie enige kans op slagen te geven moet er overleg bestaan tussen deze drie functionarissen. Dit overleg, bekend onder de naam driehoeksoverleg vormt het „hoogste” forum-bestuurlijke preventie van de gemeente. De structuur zoals zij hier wordt voorgesteld is de meest gebruikelijke. Hij is voorgelegd in de gesprekken

met Nederlandse deskundigen. Toch zijn er andere modellen mogelijk. We schetsen de meest gangbare constructie.

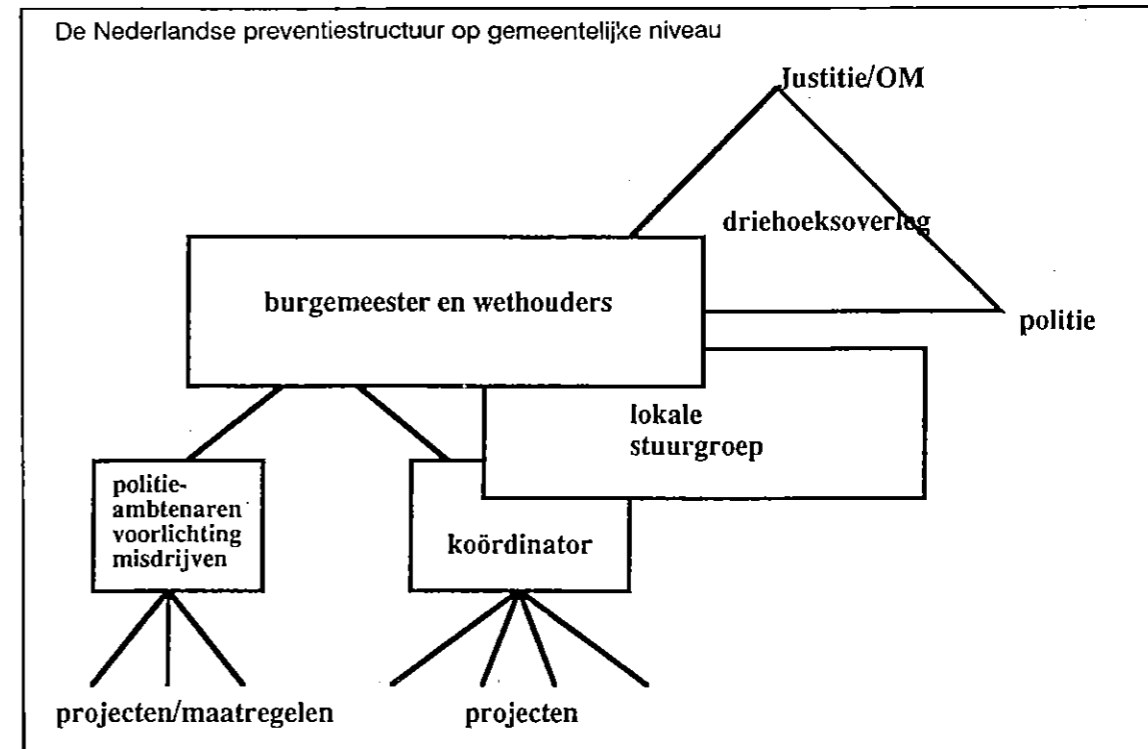
Het driehoeksoverleg.

Het driehoeksoverleg is het bestuurlijk draagvlak waarop de preventieve acties van de gemeente rust. Meestal wordt een beleidsplan „criminaliteitsbeheersing” gemaakt. De burgemeester, de Officier van Justitie en het hoofd van de politie geven op die manier aan criminaliteitspreventie een beleidsbepalende rol. Het belang ervan ligt formeel vast. Het driehoeksoverleg is met andere woorden structureel gebonden aan bestuurlijke preventie.

Naast het driehoeksoverleg zijn er ook andere vormen van overleg mogelijk tussen de leden van het gemeentebestuur, justitie en politie. Het driehoeksoverleg zal de implementatie en coördinatie meestal uitbesteden aan een stuurgroep of werkgroep.

De stuurgroep.

De stuurgroep is het ambtelijk draagvlak van de bestuurlijke preventie. De stuurgroep is een bre-

dere overlegstructuur. Ze vormt op gemeentelijk niveau de schakel tussen project(en) en gemeentelijke dienst(en). *Het* centraal aanspreekpunt voor alle diensten en instellingen die betrokken (moeten) worden in criminaliteitspreventie is de coördinator bestuurlijke preventie.

De coördinator bestuurlijke preventie.

De coördinator staat in voor de werkelijke implementatie en coördinatie; is motivator, initiator en bewaker van de voortgang, en moet er in slagen met zeer uiteenlopende organisaties tot één coherent, geïntegreerd preventiebeleid te komen. Meestal worden daarvoor specifieke projecten opgezet.

EINDRAPPORT

Stuurgroep

Bestuurlijke Preventie van Criminaliteit

een verslag over de periode
1985-1990

REDACTIE: A. Rook, J.W. Leeuwenburg

MAART 1991

Projecten en Netwerkvorming.

Overeenkomstig de benadering van de Commissie Roethof ligt de verantwoordelijkheid voor criminaliteitspreventie in de eerste plaats bij het maatschappelijk middenveld. Overeenkomstig ook de bepaling van bestuurlijke preventie moet criminaliteitspreventie onderdeel (gaan) uitmaken van het beleid van elke instelling. Voor de uitvoering van de projecten wordt meestal beroep gedaan op projectwerkers. De functie van coördinator wordt zelden gecombineerd met deze van projectwerker.

De ambtenaar Voorkoming Misdrijven.

Bij elk politiekorps, district of dienst is minstens één lid (deeltijds) als ambtenaar Voorkoming Misdrijven werkzaam. Tot zijn taak behoort:

- signaleren, registreren en analyseren van misdaadbevorderende situaties;
- voorlichten en stimuleren aan belanghebbenden ter zake over te nemen maatregelen;
- interne voorlichting aan collega's.

Conclusies bij het Nederlands overheidsbeleid.

Aanvankelijk zou de lezer de indruk kunnen krijgen dat de Nederlandse criminaliteitspreventie ingebed ligt in een zware, logge structuur. Als men op het terrein gaat kijken merkt men dat dit niet het geval is. Het geheel zit vrij logisch en eenvoudig in elkaar. Op alle echelons vindt men twee principes terug. Men heeft een duidelijk onderscheid willen maken tussen politionele en maatschappelijke preventie. Door twee onafhankelijke structuren te maken, is (principieel) het risico op vermenging van beide strategieën vermeden. In het ene geval is de politionele overheid de initiator, in het andere geval komt het initiatief van een bestuurlijke overheid en een maatschappelijke organisatie.

Dit laatste duidt al op het tweede principe. Op alle echelons is beroep gedaan op wat men het „maatschappelijk middenveld” noemt, waarmee de Nederlandse overheid duidelijk maakt dat ze de burgers en maatschappelijke organisaties voor hun verantwoordelijkheid wil stellen.